



Mirdas, koning van Arabia Deserta, ligt met gebroken rug op de bodem van een kuil, door zijn zoon Zahhak gegraven op aandringen van de duivel, Iblis. Mogelijk schildert sultan Mohammed. Inkt, goud en dekkende aquarel op papier. Uit: Houghton Shahnamah (Boek van Koningen), Tabriz (Iran), ca. 1520. Nog te zien tot en met 17 april op de tentoonstelling *Passie voor perfectie* in De Nieuwe Kerk in Amsterdam

‘ARABISCH: LEUK OM TE LEREN!’

Samira Haddad, docente Arabisch in het volwassenenonderwijs en aan de Hogeschool van Amsterdam, zegt wel eens tegen haar leerlingen: ‘Arabisch is net als het leren van Duits en van wiskunde. Hou je van puzzelen en naamvallen, dan kun je Arabisch leren. Puzzelen vind ik leuk, wiskunde iets minder, toch heb ik het ook geleerd.’ Het leren van het Arabisch vergt tijd, geduld en discipline. Het is niet nodig om van Arabische afkomst te zijn om Arabisch te kunnen leren. Het is een relatief moeilijke taal, maar het is te doen. En: binnen vier weken heb je het Arabische alfabet al onder de knie.

SAMIRA HADDAD & JUDITH RICHTERS

De Arabische taal is, net als het Chinees, een van de talen die aangeboden kan worden in het middelbare onderwijs in Nederland. Voor iemand die het Europese schrift als moedertaal heeft, is het leren van het Arabische, het Chinese of het Russische schrift een uitdaging. Terwijl de Chinese taal tegenwoordig meer in opkomst is vanwege het dichterbij komen naar Europa en de handelsbetrekkingen tussen China en de rest van de wereld, verdwijnt het Arabisch langzaam uit de Nederlandse schoolbanken. Over de reden van deze verdwijning van het Arabisch valt te twisten. Een van de dingen die waarschijnlijk meespeelt, is dat de Arabische taal door menigeen in

Europa onlosmakelijk verbonden wordt met de islam; dit maakt scholen huiverig om de taal op het lesprogramma te zetten, ook al gaat het hier om een volwaardige moderne vreemde taal.

Op dit moment bieden nog drie vo-scholen het Arabisch aan; tien jaar geleden waren dat er nog zo’n dertig. Het eindniveau varieert van ERK-niveau A2 op het vmbo tot, afhankelijk van de vaardigheid, maximaal B1 in het havo en B2 in het vwo. De leerlingenpopulatie bestaat voor een deel uit leerlingen met een Arabische en/of islamitische achtergrond; steeds minder gaat het dan om moedertaalsprekers (voor zover je daarvan kunt spreken, want het Standaardarabisch is niemands moedertaal) en steeds meer om leerlingen met weliswaar

Net als het Hebreeuws is het Arabisch een Semitische taal, wat te merken is aan de opbouw van de woorden en de overeenkomsten in woordenschat

affiniteit met, maar geen voorkennis van de taal.

In tegenstelling tot het voortgezet onderwijs wordt de Arabische taal en cultuur in het hoger onderwijs wel vrijwel overal onderwezen: op de universiteiten van Groningen, Utrecht, Nijmegen, Leiden en Amsterdam (UvA en VU) wordt het Arabisch als bachelor- en masterstudie aangeboden. Op hogeschoolniveau kan het Arabisch als hoofdvak alleen nog gevolgd worden bij de Hogeschool Zuyd in Maastricht. De tweedegraads lerarenopleiding Arabisch aan de HvA is onlangs gesloten wegens een gebrek aan studenten, wat weer een gevolg is van het gebrek aan werk op de vo-scholen. Als minor is het vak op zowel universiteiten als hogescholen te volgen, waarbij opvalt dat de belangstelling hiervoor op de Hogeschool van Amsterdam enorm is. Op deze opleiding wordt A2 als streefniveau aangehouden.

Oorsprong van de taal

De oorsprong van de Arabische taal ligt op het Arabische schiereiland (Saoedi-Arabië), nog ver voor de opkomst van de islam. Net als het Hebreeuws is het Arabisch een Semitische taal, wat te merken is aan de opbouw van de woorden en de overeenkomsten in woordenschat. In de zevende eeuw verspreidde de taal zich met de verspreiding van de islam, wat maakt dat het Arabisch gesproken wordt in een groot aantal landen in de wereld, te weten Tunesië, Marokko, Algerije, Libië, Egypte, Jordanië, Syrië, Libanon, Mauritanië, Somalië, Soedan, Djibouti, Kameroen, Jemen, Irak, Saoedi-Arabië, Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein, Koeweit, Palestina en Qatar.

De Arabische taal onderscheidt zich in een spreektaal en een schrijf- en leestaal (de taal in kranten, boeken en op tv). Iemand die Arabisch leert, moet dus eigenlijk twee talen leren: een dialect van het Arabisch voor het 'dagelijks gebruik' en het MSA, het Modern Standaardarabisch, dat de lees- en schrijftaal is. Iemand die het MSA heeft geleerd en dit gebruikt in de dagelijkse omgang in een van de Arabischspreekende landen, zal vreemd worden aangekeken, omdat het MSA een 'hoge' vorm van de Arabische taal is. Aan de andere kant kan hij zich wel verstaanbaar maken tegenover goed

opgeleide Arabischsprekenden. Dit alles heeft tot gevolg dat het accent bij het leren van het Arabisch vaak op het schriftelijk taalgebruik ligt.

Het Arabische alfabet

Een leerling die begint met het leren van het Arabisch, zal tegelijkertijd met spreekvaardigheid en lees-/schrijfvaardigheid bezig zijn. Handicap bij het aanleren van het mondeling taalgebruik is in het begin uiteraard het nog niet beheersen van het Arabisch schrift, waardoor gebruik van het fonetisch schrift aanvankelijk nog toegestaan wordt. Naarmate de leerling het Arabisch schrift beter leert beheersen, zal hij of zij de woorden en zinnen die geleerd zijn bij de spreekvaardigheidslessen ook in het Arabisch op leren schrijven. De inhoud van de spreekvaardigheidslessen beperkt zich aanvankelijk tot het aanleren van de (soms moeilijke) klanken, woordjes en een aantal chunks, zoals *goedemorgen*, *ik heet...* et cetera.

Om het Arabisch te leren lezen en schrijven beginnen de leerlingen met het leren van het Arabisch alfabet; dit ziet er ingewikkelder uit dan het is. Het is een alfabetisch schrift met 28 medeklinkers (klinkers worden vrijwel niet geschreven), dat van rechts naar links wordt geschreven. Van elk van deze 28 medeklinkers bestaan er vier schrijfvormen. Welke vorm je moet gebruiken, hangt van de positie in het woord af (losstaand, als beginvorm, als middenvorm of als eindvorm). Er is geen verschil tussen hoofdletters en kleine letters. Opvallend is dat veel letters zich uitsluitend van elkaar onderscheiden door (de aanwezigheid van) het aantal puntjes boven of onder de letter. Het is dan ook belangrijk deze verschillen goed te kennen. Een ander opvallend iets is dat er drie soorten t's, d's en s'en zijn – welke van de drie geschreven moet worden, hangt af van de uitspraak.

Op welke manier leerlingen het alfabet aanleren, kan verschillen van docent tot docent. Sommige docenten leren het alfabet in alfabetische volgorde aan, andere leren de letters en klanken in groepen aan. Ook dit kan weer op verschillende manieren. Het is afhankelijk van het niveau van de leerlingen, welke aanpak het beste

DE VERSCHILLENDE VORMEN VAN HET ARABISCH ALFABET

uitspraak/transcriptie	eindvorm	middenvorm	beginvorm	losse vorm	naam letter
aa	أ	أ	*أ	أ	alif
b	ب	ب	ب	ب	ba'
t	ت	ت	ت	ت	ta'
th	ث	ث	ث	ث	tha'
dj	ج	ج	ج	ج	djim
h	ح	ح	ح	ح	ha'
g	خ	خ	خ	خ	ga'
d	د	د	*د	د	dal
dh	ذ	ذ	*ذ	ذ	dhal
r	ر	ر	*ر	ر	ra'
z	ز	ز	*ز	ز	za'
s	س	س	س	س	sin
sj	ش	ش	ش	ش	sjin
s	ص	ص	ص	ص	sad
d	ض	ض	ض	ض	dad
t	ط	ط	ط	ط	ta'
z	ظ	ظ	ظ	ظ	za'
c	ع	ع	ع	ع	cain
gh	غ	غ	غ	غ	ghain
f	ف	ف	ف	ف	fa'
q	ق	ق	ق	ق	qaf
k	ك	ك	ك	ك	kaf
l	ل	ل	ل	ل	lam
m	م	م	م	م	mim
n	ن	ن	ن	ن	noen
h	ه	ه	ه	ه	ha
w	و	و	*و	و	waw
y	ي	ي	ي	ي	ya'

* Deze letters mogen niet aan de volgende letter vast geschreven worden, zoals bijvoorbeeld in het woord رادار (radar)

werkt. Hieronder worden twee manieren voor het aanleren van het alfabet toegelicht:

1. De letters worden in groepen van zeven behandeld, in alle vier de vormen. De indeling is gebaseerd op de schrijfwijze:

- De letters die zowel medeklinkers als klinkers weergeven **ا و ي** en de ‘gehandicapte’ medeklinkers **ر ذ ز** (deze kunnen niet doorverbonden worden met de volgende letter). Met deze letters kunnen dan reeds enkele woorden gevormd worden. De ervaring is dat leerlingen het prettig vinden om letters te leren die op elkaar lijken.
- De letters **ب ت ث ن ك ل م**
De eerste vier letters hiervan (van rechts naar links gelezen!) lijken sterk op elkaar in de verbonden vorm, evenals de vijfde en zesde. De uitspraak van deze letters is, net als het vorige rijtje, niet moeilijk.
- De letters **ج ح خ س ش ف ق**
Ook hier gaat het om twee- of drietallen van letters die op elkaar lijken in de verbonden vorm en die relatief makkelijk uit te spreken zijn (op de laatste letter na).
- De letters **ص ض ط ظ ع ه**
De letters in dit rijtje hebben een lastige uitspraak (op de laatste letter na) en lijken bovendien sterk op elkaar in de verbonden vorm.

2. Het alfabet wordt in drie verschillende groepen lettertekens aangeboden. Deze indeling is gebaseerd op de uitspraak van de lettertekens.

Groep 1 klanken die ook in het Nederlandse alfabet voorkomen (niet allemaal in één les aangeboden):
ا ب ت ث خ ذ ر ز س ف ك ل م ن ه ي

Groep 2 klanken die niet in het Nederlandse alfabet voorkomen, maar wel bekend zijn uit andere talen (met name Engels):

ث ج ذ ش و

Groep 3 klanken die helemaal nieuw zijn voor Nederlandstaligen:

- De hamza is niet zozeer een klank, als wel een glottisslag; je hapt even naar adem voordat je de volgende klinker uitsprekt, zoals in het Duitse woord *The-ater*. De hamza komt altijd in combinatie met een klinker voor.
- ح Deze letter wordt uitgesproken als een h, maar dan met aspiratie, alsof je tegen een spiegel tje ademt.



- ط Deze letter wordt uitgesproken als een ‘dikke’ t (zoals iemand met een Rotterdams accent de t van Rotterdam zou uitspreken, of de t in tante).
 - ظ Deze letter wordt uitgesproken als een ‘dikke’ z.
 - ص Deze letter wordt uitgesproken als een ‘dikke’ s.
 - ض Deze letter wordt uitgesproken als een ‘dikke’ d.
 - ع Deze letter lijkt op geen enkele andere letter; hij wordt diep in de keel uitgesproken, als de klank è als je een mekkerend schaap nadoet.
 - غ Deze letter wordt uitgesproken als de r in het woord Brabant of in het Franse woord Paris.
 - ق Deze letter wordt uitgesproken als een k, maar dan dieper in de keel (alsof je moet overgeven!).
- In elke les wordt, na het aanleren van telkens een aantal letters en de bijbehorende klanken, geoefend met woor-

De vroege Abbasidische kaliefen hechtten veel belang aan de ruiterkunst (*furusiyyah*) als verpersoonlijking van de riddercultuur. Met de opname van vele Turken in hun legers kwam er behoefte aan een handleiding om cavaleristen te trainen. Op de pagina hiernaast is een jonge Mameluk in wapenrusting te paard te zien, staand in het zadel en jonglerend met staven of lansen (*rumh*). Inkt en dekkende aquarel op papier, naskh-handschrift. Uit: een manuscript over de ruiterkunst van de Mamelukken, Egypte, vijftiende eeuw. Nog te zien tot en met 17 april op de tentoonstelling *Passie voor perfectie* in De Nieuwe Kerk in Amsterdam

den die met deze (en eerder geleerde) letters te vormen zijn. De leerlingen moeten de letters en woorden zowel kunnen lezen als schrijven. Dit betekent dat leerlingen vanaf het begin van rechts naar links moeten leren lezen en weer ouderwets de letters tussen de lijntjes moeten leren schrijven. Elke les worden de mogelijke combinaties van letters groter en oefenen de leerlingen met het lezen en schrijven hiervan. Er wordt daarbij zo veel mogelijk gebruikgemaakt van woorden die zij al kennen vanuit de spreekvaardigheidslessen.

Korte en lange klinkers

Zodra leerlingen de letters enigszins herkennen, kan aandacht besteed worden aan de schrijfwijze van de klinkers. Het Arabische schrift kent maar drie klinkers. De drie klinkers zijn de a, i en de oe. Van deze klinkers is er een korte variant en een lange variant. De korte variant wordt als een klinkertekentje boven of onder de voorafgaande medeklinker geschreven:

- een streepje boven de letter voor de a: – bijvoorbeeld **ب** (*ba*);
- een kommaatje boven de letter voor de oe: **ُ** – bijvoorbeeld **بُ** (*boe*);
- een streepje onder de letter voor de i: **ِ** – bijvoorbeeld **بِ** (*bi*).

De lange variant wordt wel als een aparte letter geschreven, namelijk met de **ا** voor de aa, de **و** voor de oe en de **ي** voor de ie. De laatste twee letters kunnen echter ook gelezen worden als de medeklinkers **w** en **j**.

De Nederlandse klinkers kennen uiteraard meer dan drie varianten, waardoor bij vertaling naar het Arabisch gekozen moet worden voor een van de drie Arabische klinkers. De Nederlandse letter e kan als een a of een i in het Arabisch worden geschreven, de o wordt meestal een oe: Elly wordt *Illie* of *Allie*, Merel wordt *Mieril* of *Mieral*, Theo wordt *Tijoe*.

Maar hoe weet je nou of je de juiste d, t, z of s geschreven hebt? En hoe weet je welke klinker er moet worden ingevuld in een woord? Op beide vragen is het antwoord simpel: oefenen, oefenen, oefenen. Goed luisteren naar de uitspraak, maar ook kijken naar de lippen

van degene die het woord uitsprekt, helpt om erachter te komen welke (mede)klinker er wordt bedoeld.

Een aantal woorden is nu aan de hand van het alfabet en de uitleg van de klinkers redelijk makkelijk te ontcijferen voor leerlingen. Namen van merken zijn hiervoor een goede oefening (zie de eindnoot voor de oplossing):

كوكاكولا
مازدا
كوداك
مرسيدس - بنز

En natuurlijk Arabische en Nederlandse namen:

يوسف
سوزان
سمير
بارت
يسمين
محمد

Het wortelsysteem

Het lijkt nu alsof het heel moeilijk is om te onderscheiden welke letters er geschreven moeten worden en alsof klinkers er niet toe doen. Klinkers wrdn nt gschrvn; ook in het Nederlands is het niet altijd nodig om de exacte klinkers van een woord te weten om de betekenis te begrijpen.

Er is echter een hulpmiddel om dit probleem op te lossen. Het Arabische woord is namelijk opgebouwd volgens een ‘wortel’-systeem (zoals ook in het

Het Arabische schrift kent maar drie klinkers: de a, i en de oe

Iemand die Arabisch leert, moet eigenlijk twee talen leren: een dialect van het Arabisch voor het ‘dagelijks gebruik’ en het MSA, het Modern Standaardarabisch, dat de lees- en schrijftaal is

Hebreeuws). Elk Arabisch woord heeft een basis (‘wortel’) van drie medeklinkers, die samen de basisbetekenis van het woord bepalen. De wortel **درس** (DRS) bijvoorbeeld heeft als basisbetekenis *leren*, de wortel **كُتِبَ** (KTB) betekent iets met *schrijven*. Alle woorden die deze drie medeklinkers bevatten (hieronder in rode letters), hebben dus iets met *leren*, respectievelijk *schrijven* te maken:

- دَرَسَ** = les (DaRS)
- دَرَسَ** = leren (DaRaSa)
- دَرَّسَ** = onderwijzen (DaRRaSa)
- مَدْرَسَةٌ** = school (maDRaSa)
- مُدَرِّسٌ** = onderwijzer (muDaRRiS)
- تَدْرِيسٌ** = onderwijs (taDRiS)
- كِتَابٌ** = boek (KiTaaB)
- كَتَبَ** = schrijven (KaTaBa)
- كَتَبَ** = opschrijven (KaTTaBa)
- مَكْتَبَةٌ** = bibliotheek (maKTaBa)
- كَاتِبٌ** = schrijver (KaaTiB)
- مَكْتَبٌ** = bureau (maKTaB)

De klinkers die tussen de wortelmedeklinkers staan, zijn niet geheel willekeurig gekozen; er zijn bepaalde vaste patronen die vaak een woordsoort aangeven, bijvoorbeeld *ma – W1 – W2 – a – W3 – a* (waarbij *W1, W2, W3* voor de drie wortelmedeklinkers staan); dit patroon geeft meestal een plaatsbepaling aan (*school, bibliotheek*). Het werkwoord heeft vaak als patroon *W1 – a – W2 – a – W3 – a* (*leren, schrijven*). Kent de leerling eenmaal deze patronen, dan is de betekenis van een woord makkelijk

ker af te leiden. Dit is echter pas een onderwerp dat later in de lessen aan de orde komt. Het belangrijkste is dat leerlingen kunnen herkennen wat de wortelmedeklinkers zijn. Dit is namelijk nodig om iets op de zoeken in een woordenboek: alle afgeleide woorden zijn alleen te vinden via de wortel van het woord: *maKTaBa* zoek je op bij de *k* en niet bij de *m*. De *m* vormt in dit geval onderdeel van het patroon en niet van de wortel.

Arabische woorden in de Nederlandse taal

Niet iedereen weet dat het Arabisch ook in het Nederlands zijn sporen heeft nagelaten. Zo kennen wij in de Nederlandse taal tal van Arabische woorden (*alcohol, algebra, averij, koffie, magazijn, suiker, tarief*). Wellicht is het opgevallen dat veel van deze woorden met een *a-* of *al-* beginnen; dit heeft te maken met het Arabische bepaald lidwoord *al-*. Voor bepaalde medeklinkers assimileert de *l* met de volgende letter, zodat deze niet meer hoorbaar en zichtbaar is. Het is leuk voor leerlingen om deze woorden in het Arabisch te gebruiken bij het aanleren van het alfabet. Overigens hebben wij ook ‘onze’ cijfers te danken aan de Arabieren. De cijfers 1, 2, 3 en 9 zijn bijvoorbeeld afgeleid van de Arabische cijfers ١, ٢, ٣ en ٩.

Over het algemeen vinden leerlingen het leuk om het Arabisch alfabet te leren; zoals gezegd is het in het begin vooral puzzelen, maar de voldoening is groot als een woord ontcijferd, dan wel geschreven is. Voor het onder de knie krijgen van de uitspraak is vaak wat langer de tijd nodig, maar met regelmatig oefenen is ook dat te leren. ■

Oplossing van merken en namen (van rechts naar links gelezen): Mercedes Benz – Kodak – Mazda – Coca Cola
Mohamed – Yassin – Bart – Samir – Suzan – Youssef

- LITERATUUR
- Azzarouali, F., Yassine, M., & Richters, J. (2003). *Arabisch voor starters*. Den Haag: HCO.
 - Azzarouali, F., Darwish, Z., Liazid, A., & Yassine, M. (2007). *Arabisch Stap voor Stap 1*. Amersfoort: CPS.
 - Platform Nieuwe Schooltalen. (2006). *Nieuwe moderne vreemde talen in het onderwijs*. Amersfoort: CPS.
 - Richters, J., Ruiter, J. J. de, & Saidi, R. (2003). *Opzoekgrammatica Arabisch*. Den Haag: HCO.

nieuws

Kennis van toegestane klankcombinaties helpt bij het herkennen van woordgrenzen

Gesproken taal bevat doorgaans geen stiltes tussen de woorden. Toch hebben we er geen moeite mee om te weten waar het ene woord ophoudt en het volgende begint. Taalwetenschapper Frans Adriaans heeft als onderdeel van zijn promotie-onderzoek een computermodel ontwikkeld dat verduidelijkt hoe mensen woordgrenzen herkennen.

Belangrijk voor het onderscheiden van woordgrenzen is de kennis van toegestane klanksequenties binnen woorden (zogenaamde fonotactische restricties), zo licht Adriaans toe. Nederlandse woorden bevatten bijvoorbeeld doorgaans niet de sequentie *pf* (in tegenstelling tot Duitse woorden, zoals *Pfeffer*). Het horen van zo’n sequentie in het spraaksignaal geeft aan dat er zich op die plek een woordgrens bevindt, zoals in *de lamp viel* (dat wordt uitgesproken als ‘delampfil’).

Baby’s ontwikkelen al strategieën om woordgrenzen te herkennen vóórdat ze een woordenschat hebben opgebouwd. Kennis van woorden is dus niet nodig voor het leren van woordstructuren, aldus Adriaans. Deze bevindingen worden bevestigd door een onderzoek dat Adriaans uitvoerde met volwassen proefpersonen: zij blijken nieuwe regels te kunnen leren door te luisteren naar gesproken taal. *Universiteit Utrecht*

Mens heeft taal nodig om cijfers te begrijpen

Wat is tien eigenlijk? En hoe definieert u twintig? Uit nieuw onderzoek blijkt dat mensen taal nodig hebben om cijfers echt helemaal te kunnen doorgronden. Wetenschappers vermoedden dat al langer, maar konden het nooit aantonen. Tot nu. Een studie onder doven met een eigen gebarentaal toont aan dat taal cruciaal is om hoeveelheden te begrijpen.

Uit eerdere onderzoeken was al gebleken dat stammen in de Amazone die geen woorden hebben voor cijfers hoger dan drie, moeite hebben om een hoeveelheid als vier of tien te begrijpen. Wetenschappers konden niet vaststellen of dat het directe gevolg was van het ontbreken van woorden. Elizabeth Spaepen legde zich daar niet bij neer en startte een eigen onderzoek. Ze verzamelde drie groepen mensen: een groep doven die de officiële gebarentaal gebruikte, een groep mensen die gewoon kon horen en een groep doven die hun eigen gebarentaal had ontwikkeld. De proefpersonen kregen de opdracht om een verhaal dat middels plaatjes werd verteld later samen te vatten. In het verhaal speelden getallen een grote rol. Zo ging het bijvoorbeeld om tien schapen. De doven met een officiële gebarentaal en de mensen die konden horen, vullden de taak perfect. Maar de proefpersonen die een eigen gebarentaal hadden ontwikkeld, konden zich de cijfers alleen goed herinneren als deze heel klein waren. Naarmate de getallen groter werden dan drie of vier, zaten ze er vaker naast. Zo werden de tien schapen aangeduid met negen vingers.

Het is nog onduidelijk welk onderdeel van taal verantwoordelijk is voor het begrijpen van cijfers. Spaepen vermoedt dat het lijstje met cijfers (1, 2, 3, 4, 5, et cetera) er iets mee te maken heeft. Kinderen leren dit lijstje al vroeg: nog voordat ze kunnen begrijpen dat het woord *vier* verwijst naar vier voorwerpen en dus niet naar zes of acht. *Scientias*

Veel te weinig scholieren leren Duits

Duits op de middelbare school dreigt te verworden tot een vak als filosofie; een zeer specifieke keuze die niet op alle scholen wordt aangeboden. Die vrees uitte docent Paul Goossen, leraar Duits en initiator van de website Vaklokaal Duits, onlangs tijdens een bijeenkomst over de toekomst van het vak Duits. Hij hoopt dat de politiek ingrijpt omdat het Nederland geld kost als er niet genoeg Nederlanders zijn die de taal van de belangrijkste handelspartner spreken.

Het vak Duits verkeert in een zorgelijke toestand. Maar weinig leerlingen kiezen het vak op de middelbare school, nog veel minder gaan het studeren, en er zijn veel te weinig leraren. Tegelijkertijd schreeuwt het bedrijfsleven om werknemers die de Duitse taal beheersen. Tijdens de bijeenkomst *Toekomstvak Duits* van het Duitsland Instituut (DIA) discussieerden vertegenwoordigers van hbo, universiteit, bedrijfsleven en middelbare scholen over de problemen. Scholieren hebben weinig interesse voor Duitsland. Het negatieve imago dat het land tot in de jaren negentig had, lijkt het inmiddels kwijt, maar er is desinteresse voor in de plaats gekomen, stelde Charlotte Broersma van het Duitsland Instituut tijdens de bijeenkomst.

Het instituut onderzocht in opdracht van het ministerie van Onderwijs hoe scholieren over Duits, Duitsland en de Duitse les denken. Slechts 36 procent van de scholieren vindt het een redelijk interessant land. Ruim 60 procent vindt de taal niet mooi. De taal heeft een zakenimago; vooral nuttig voor handel en economie. Het volledige beleevingsonderzoek is te downloaden via <http://tiny.cc/ltm-belevingduits>. *Duitslandweb*

